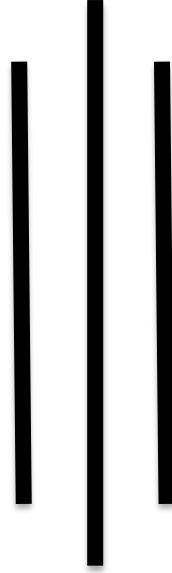

बेरुजुको अघावधिक विवरण तथा
बेरुजु फस्यौट अनुगमन समितिबाट सम्पादित कार्यहरुको

प्रथम त्रैमासिक प्रतिवेदन

(२०८२ श्रावण - असोज)

कोशी प्रदेश सरकार
बेरुजु फस्यौट अनुगमन समिति
विराटनगर, नेपाल

१. बेरुजु फस्यौट अनुगमन समितिको परिचय

प्रदेश आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७९ को नियम ९३ मा बेरुजु फस्यौट अनुगमन समितिको व्यवस्था रहेको छ। सो अनुसार कार्यालयले गरेको बेरुजु फस्यौटको अनुगमन गरी बेरुजु फस्यौट सम्बन्धी काम कारबाहीमा प्रभावकारिता ल्याउन देहाय बमोजिमको बेरुजु फस्यौट अनुगमन समिति रहेको छ:-

(क) प्रमुख सचिव, प्रदेश सरकार	- अध्यक्ष
(ख) प्रदेश सचिव, आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	- सदस्य
(ग) प्रदेश सचिव, मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	- सदस्य
(घ) सम्बन्धित विषय हेर्ने महाशाखा प्रमुख, आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	- सदस्य
(ङ) प्रदेश लेखा नियन्त्रक, प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय	- सदस्य सचिव

बेरुजु फस्यौट अनुगमन समितिको सचिवालय आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयमा रहने प्रावधान रहेको छ। आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयमा वित्त तथा वित्तीय क्षेत्र व्यवस्थापन महाशाखा प्रमुखलाई समितिको सदस्यमा तोकिएको छ, भने आर्थिक विश्लेषण शाखाले सचिवालयको रूपमा कार्य गरिरहेको छ।

२. समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार

प्रदेश आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७९ को नियम ९३ (२) अनुसार बेरुजु फस्यौट अनुगमन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम रहेको छ:-

- मन्त्रालय, अन्य निकाय, निर्देशनालय वा कार्यालयले गरेको बेरुजु फस्यौट सम्बन्धी कामकारबाहीको लेखाजोखा तथा मूल्याङ्कन गर्ने,
- कायम भएको बेरुजु फस्यौट गर्ने वा फस्यौट नगर्ने मन्त्रालय, अन्य निकाय वा निर्देशनालयको प्रमुखलाई समितिमा उपस्थित गराई छलफल गर्ने,
- कायम भएको बेरुजु फस्यौट नगर्ने वा नगराउने कार्यालय प्रमुख र कर्मचारीलाई मूल्याङ्कनको आधारमा कारबाहीको लागि सम्बन्धित मन्त्रालयलाई निर्देशन दिने र यसरी दिइएको निर्देशन माथि कारबाही नगरेको पाइएमा लेखा उत्तरदायी अधिकृत उपर विभागीय कारबाहीको निमित्त प्रदेश सरकार समक्ष सिफारिस गर्ने,
- सम्बन्धित मन्त्रालय, अन्य निकाय वा निर्देशनालयलाई बेरुजु फस्यौट गर्न आवश्यक निर्देशन दिने र बेरुजु फस्यौट सम्बन्धी कारबाही सुरु गरे वा नगरेको वा असुल उपर

- गर्नु पर्ने भनी ठहर्न्याएको बेरुजु तोकिएको समयभित्र असुल उपर गरे वा नगरेको तथा प्रदेश तहसिल कार्यालयमा पठाए वा नपठाएको सम्बन्धमा अनुगमन गर्ने,
- (ड) बेरुजु फर्स्यौट सम्बन्धी कामकारबाहीको सम्बन्धमा प्रत्येक तीन महिनामा सम्बन्धित मन्त्रालय वा अन्य निकाय वा निर्देशनालयबाट असुल उपर वा नियमित भएको र पेशकी बेरुजुको अङ्क समेत खुलाई प्रगति विवरण माग गरी अनुसूची -२१, अनुसूची -२३ र अनुसूची -२४ बमोजिमको ढाँचामा आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय, मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय र प्रदेश सभाको सार्वजनिक लेखा समितिमा पेश गर्ने।
- (च) साविक नेपाल सरकार अन्तरगतका कार्यालय प्रदेशमा हस्तान्तरण हुनु अधिको फर्स्यौट गर्न बाँकी बेरुजुको लगत नेपाल सरकारको सम्बन्धित निकाय वा प्रदेशका निकायबाट विवरण एवम् कागजातहरू माग गरी सोको फर्स्यौट गर्नका लागि आवश्यक समन्वय गर्ने गराउने।
- (छ) समितिको बैठक सो समितिको अध्यक्षले तोकेको मिति, समय र स्थानमा आवश्यकता अनुसार बस्नेछ र समितिले आफ्नो बैठक सम्बन्धी कार्यविधि आफैँ निर्धारण गर्नसक्ने प्रावधान रहेको छ।

बेरुजु न्यूनीकरण तथा फर्स्यौट सम्बन्धी कार्यविधि, २०८० को दफा १७ को उपदफा (४) अनुसार बेरुजु फर्स्यौट समिति वा समितिको सचिवालयले प्रदेशका मन्त्रालय वा अन्य निकायले गरेको बेरुजु फर्स्यौट कार्यको नियमित रूपमा अनुगमन गरी अनुसूची - ८ बमोजिमको ढाँचामा प्रतिवेदन तयार गर्नु पर्नेछ। सो समितिले मन्त्रालय वा अन्य निकायबाट प्राप्त बेरुजुको लगत तथा अद्यावधिक विवरण समेत समावेश गरी अनुगमनको त्रैमासिक तथा वार्षिक प्रतिवेदन प्रदेश सभा सार्वजनिक लेखा समिति समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ भन्ने प्रावधान रहेको छ।

३. समितिबाट प्रथम त्रैमासिक अवधिमा भएका निर्णय र सोको कार्यान्वयन अवस्था बेरुजु फर्स्यौट अनुगमन समितिको बैठक बस्न नसकेको कारणले कुनै निर्णय नभएको।

४. सार्वजनिक लेखा समितिको प्रतिवेदन अनुसार बेरुजुको लगतबाट हटाउनु पर्ने विषयमा

विविध कारणले बेरुजु फर्स्यौट अनुगमन समितिको बैठक बस्न नसकेको र गत आर्थिक वर्षको बेरुजु सम्बन्धी वार्षिक प्रतिवेदन सार्वजनिक लेखा समितिमा पेश गर्न नसकेको कारणले ताहाँबाट बेरुजु सम्बन्धी कुनै विषय उठान नभएको।

५. कोशी प्रदेशको बेरुजुको विवरण र फर्स्यौटको अवस्था

(क) महालेखापरीक्षकको वार्षिक प्रतिवेदन अनुसार बेरुजुको विवरण

कोशी प्रदेश सरकार अन्तर्गतका सरकारी निकाय, समिति तथा अन्य संस्थाको आर्थिक वर्ष २०७४/७५ देखि २०८०/८१ सम्मको अन्तिम लेखापरीक्षणको बेरुजुमध्ये फर्स्यौट तथा सम्परीक्षण गरी रु. ५ अर्ब ४० करोड ६ लाख बेरुजु कायम रहेको छ।

तालिका-१ कोशी प्रदेशको अन्तिम लेखापरीक्षण बेरुजुको विवरण

रकम रु.लाखमा

विवरण/आ.व.	२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१	जम्मा
सो आ.व.को बेरुजु	२२३	१६७३९	१२६५२	१६२८६	१६४६३	१३१७६	८६८१	८४२२१
बेरुजु (प्रतिशतमा)	३.४%	४.८%	२.८%	३.६%	३.४%	२.५%	१.७%	
फर्स्यौट/लगत कट्टा	-	१	४४७०	३३९५	४८६२	७००६	१०४८०	३०२१४
फर्स्यौट प्रतिशत	-	०.७%	२६.४%	१३.५%	१२.८%	१४.१%	१८.८%	
सो आ.व.सम्मको बाँकी बेरुजु	२२३	१६९६१	२५१४३	३८०३३	४९६३४	५५८०४	५४००६	

स्रोत: महालेखापरीक्षकको वार्षिक प्रतिवेदन

आर्थिक वर्ष २०७४/७५ देखि २०८०/८१ सम्म कोशी प्रदेशको ७ वटा आर्थिक वर्षको लेखापरीक्षणमा जम्मा रु. ८ अर्ब ४२ करोड २१ लाख बेरुजु रहेकोमा रु.३ अर्ब २ करोड १४ लाख फर्स्यौट तथा सम्परीक्षण भई रु.५ अर्ब ४० करोड ६ लाख बाँकी रहेको छ।

(ख) मन्त्रालय/निकायहरूबाट प्राप्त भए अनुसार बेरुजुको विवरण

प्रदेशका सबै मन्त्रालय/निकायबाट प्राप्त विवरण अनुसार प्रदेश स्थापना भएदेखि हालसम्म प्रदेशका मन्त्रालय/निकाय र मातहतका निर्देशनालय र कार्यालयहरूको हालसम्मको बेरुजु रु.१० अर्ब ३९ करोड ५ लाखको लगत रहेको छ।

तालिका-५ कोशी प्रदेशका मन्त्रालयगत बेरुजुको हालसम्मको विवरण

रकम रु.लाखमा

क्र.सं.	मन्त्रालय/निकायको नाम	जम्मा बेरुजु	फर्स्यौट	बाँकी बेरुजु	कैफियत
१.	कोशी प्रदेश सभा सचिवालय	२८५	२३४	५१	
२.	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय	१५११	९४४	५६७	
३.	आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	११३	३७	७५	
४.	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	२२१०	८५०	१३६१	

क्र.सं.	मन्त्रालय/निकायको नाम	जम्मा बेरुजु	फर्स्यौट	बाँकी बेरुजु	कैफियत
५.	पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय	६२२०	९३७	५२८३	
६.	उद्योग, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय	५३३७	१५०	५१८७	
७.	खानेपानी, सिंचाई तथा उर्जा मन्त्रालय	१८३२६	५७०१	१२६२५	
८.	भौतिक पूर्वाधार विकास मन्त्रालय	६११०१	४२२२२	१८८७९	
९.	सामाजिक विकास मन्त्रालय	३०७२	१७३६	१३३५	
१०.	स्वास्थ्य मन्त्रालय	५६६८	१०१६	४६५१	
११.	प्रदेश लोक सेवा आयोग	२६	१	२४	
१२.	मुख्य न्यायाधिवक्ताको कार्यालय	१२	७	५	
१३.	प्रदेश योजना आयोग	२६	९	१७	
जम्मा		१०३९०५	५३८४५	५००६१	

स्रोत: प्रदेशका सम्बन्धित मन्त्रालय/निकायहरू

पुनश्च: प्रदेशका मन्त्रालय/निकायबाट प्राप्त बेरुजुको विवरण अनुसार कतिपय प्रारम्भिक प्रतिवेदनबाट फर्स्यौट भईसकेकोलाई पनि लगत कायम गरी अभिलेख राखेको हुँदा र सबै कार्यालयको विवरण अद्यावधिक भई नसकेकोले महालेखापरीक्षकको वार्षिक प्रतिवेदनको लगतसँग फरक परेको छ।

(ग) आ.व.२०८१/८२ को आन्तरिक लेखापरीक्षण प्रतिवेदन अनुसार बेरुजु

कोशी प्रदेशका सबै मन्त्रालय/निकाय र मातहत कार्यालयको आ.व. २०८१/८२ को आन्तरिक लेखा परीक्षण गरी सो को प्रतिवेदन मिति २०८२/०७/२७ गते आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालयमा पेश भएको छ। सो प्रतिवेदन अनुसार जम्मा रु. १५ करोड ७२ लाख ८४ हजार ५ सय १२ पैसा ९९ बेरुजु औल्याइएको छ।

६. बेरुजु फर्स्यौट कार्यमा देखिएका मुख्य समस्या तथा चुनौतीहरू

- सबै कार्यालयको बेरुजुको विवरण/लगत तयारी र अद्यावधिक नभएको,
- महालेखापरीक्षकको लेखापरीक्षण प्रतिवेदनको विवरण र मन्त्रालय/कार्यालयबाट प्राप्त विवरणमा बेरुजुको लगत फरक परेको,
- मन्त्रालय/कार्यालय विभाजन हुँदा वा गाभिँदाको बेरुजुको लगत अद्यावधिक र फर्स्यौटको कार्य प्रभावकारी रूपमा हुन नसकेको।
- कतिपय बेरुजु महालेखापरीक्षकको कार्यालयबाट सम्परीक्षण तथा लगत कट्टा नभएको
- साविक कार्यालयको २०७४/७५ अघिको बाँकी बेरुजुको लगत अद्यावधिक र फर्स्यौट गर्न संघीय निकायसँग समन्वय प्रभावकारी नभएको,
- बेरुजु फर्स्यौट सम्बन्धी कार्य गर्न सबै निकायको सक्रियता नदेखिएको,

- बेरुजु फस्यौटको प्रभावकारी अनुगमनको अभाव रहेको,
- दण्ड र पुरस्कारको व्यवस्था कार्यान्वयन नभएको,
- बेरुजुको सम्बन्धमा आर्थिक कारोबारमा संलग्न साविकका सम्बन्धित जिम्मेवार पदाधिकारीलाई जवाफदेही र उत्तरदायी बनाउन नसकिएको,

७. बेरुजु फस्यौटलाई प्रभावकारी बनाउन आगामी दिनमा गर्नुपर्ने कार्यहरू

- बेरुजुको विवरण त्रैमासिक रूपमा समिति समक्ष पेश गर्न र बेरुजु पोर्टलमा विवरण प्रविष्ट र अद्यावधिक गर्न, गराउन सबै मन्त्रालय/निकायलाई निर्देशन दिनुपर्ने।
- बेरुजु न्यूनीकरण तथा फस्यौट सम्बन्धमा जिल्लास्थित कार्यालय प्रमुख र आर्थिक प्रशासन शाखाका कर्मचारीलाई समेत अभिमुखीकरण गर्नुपर्ने।
- प्रचलित कानून र बेरुजु न्यूनीकरण तथा फस्यौट सम्बन्धी कार्यविधि, २०८० अनुसार बेरुजु फस्यौट सम्बन्धी कार्य भए/नभएको समितिबाट नियमित रूपमा अनुगमन गर्नुपर्ने।
- बढी बेरुजु भएका र कम फस्यौट गर्ने मन्त्रालयका लेखाउत्तरदायी अधिकृत तथा जिम्मेवार व्यक्तिलाई समितिमा बोलाई छलफल गर्नु पर्ने। बेरुजु फस्यौट नगर्नेलाई कारबाहीको प्रक्रिया अघि बढाउन निर्देशन दिनुपर्ने।
- बेरुजु शुन्य भएका र बेरुजु फस्यौटमा उत्कृष्ट नतिजा हासिल गर्ने कार्यालयलाई पुरस्कृत गर्नुपर्ने।
- आन्तरिक लेखापरीक्षणलाई प्रभावकारी बनाउने गरी छलफल तथा अन्तरक्रिया गर्नुपर्ने। साथै त्रैमासिक रूपमा सबै कार्यालयको आन्तरिक लेखापरीक्षण गर्ने र आन्तरिक लेखापरीक्षण प्रतिवेदनको कार्यान्वयन, बेरुजु फस्यौट तथा समीक्षा गर्ने, गराउने।
- प्रदेश आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७८ को दफा ३४ अनुसार आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली लागू गर्ने र लेखापरीक्षण तथा आन्तरिक नियन्त्रण समितिको बैठक कम्तीमा महिनाको एकपटक बसी मन्त्रालय/निकाय र मातहत कार्यालयको बेरुजु फस्यौट र अनुगमन सम्बन्धी कार्य नियमित रूपमा गरे नगरेको समितिबाट अनुगमन गर्नुपर्ने।
- महालेखा परीक्षकको (कोशी प्रदेशको) छैटौँ वार्षिक प्रतिवेदन, २०८१ मा औल्याएका बेरुजुको जवाफ प्रतिक्रिया तयार गरी प्रदेश सभा, सार्वजनिक लेखा समितिमा सबै मन्त्रालय/निकायलाई पठाउन लगाउने र सोको अनुगमन गर्नुपर्ने।
- प्रदेश सरकार स्थापना हुनुभन्दा अघि आफ्नो कार्यालयको वा आफूले कागजात जिम्मा लिएका साविकका कार्यालयको आ.व. २०७४/७५ अघिको बाँकी बेरुजु फस्यौट गर्नका लागि संघीय विभाग/मन्त्रालयसँग समन्वय गर्नुपर्ने।

- नेपाल लेखापरीक्षण व्यवस्थापन प्रणाली (NAMS) बाट सबै मन्त्रालय तथा कार्यालयहरूको बेरुजुको लगत र फर्स्यौटको अद्यावधिक विवरण (एकीकृत रिपोर्ट) हेर्न मिल्ने गरी र महालेखा परीक्षकको वार्षिक प्रतिवेदनमा औल्याइएको बेरुजुको सम्बन्धमा प्रदेश सभाको सार्वजनिक लेखा समितिमा लेखाउत्तरदायी अधिकृतले पेश गर्नुपर्ने जवाफ तथा प्रतिक्रिया विद्युतीय प्रणालीबाटै पठाउन मिल्ने व्यवस्था मिलाईदिन महालेखा परीक्षकको कार्यालयसँग पहल गर्नुपर्ने।
- NAMS मा बेरुजु फर्स्यौटको प्रमाण कागजात पेश गर्दा पनि महालेखापरीक्षकको कार्यालयबाट बेरुजुको सम्परीक्षण तथा लगत कट्टा नभएको गुनासो सम्बोधन गर्न सम्बन्धित निकायसँग छलफल तथा सहजीकरण गरिदिनुपर्ने।
- आन्तरिक लेखापरीक्षण प्रतिवेदन एवम् अन्तिम लेखापरीक्षणको प्रारम्भिक प्रतिवेदनमा औल्याएका बेरुजुको समयमै फर्स्यौट गर्न सकेमा बेरुजु न्यूनीकरण गर्न सहयोग पुग्ने।